संस्कृत

ह्रदय

गणेश ह्रदय (धार्मिक)

६१८ / श्लो. ५१२

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(1)

॥अथगणेश [illegible] प्रारंभः॥रामू॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

ग. श्रीगणेशायनमः॥ ॥शौनकउवाच॥ ॥प्रकृतंवदसूतत्वंसंवादंशंकर ह.
१ स्यच॥सनकादेर्विशेषेणसर्वसिद्धिकरंपरम्॥१॥नानावतारसंयुक्तंधूम्रवर्ण
चरित्रकम्॥श्रुत्वासनकमुख्यास्तंकिमूचुर्योगसिद्धये॥२॥ ॥सूतउवाच
(2) ॥धूम्रवर्णावतारस्यश्रुत्वातेवधसं[illegible]तम्॥चरितंहृष्टरोमाणःपप्रच्छुःशंकरं
द्विजाः॥३॥ ॥सनकाद्या[illegible]॥ ॥नानावतारसंयुक्तंश्रुत्वामाहात्म्य
मुत्तमम्॥धूम्रवर्णावतारस्यसंतु[illegible]सदाशिव॥४॥अधुनाशाधिसर्वे-
शयोगप्राप्त्यर्थमुत्तमम्॥विधि[illegible]करंशीघ्रंक्रमंयोगिनायकम्॥५॥
शिवउवाच॥ ॥गणेशाह्वदयंवक्ष्येसर्वसिद्धिप्रदायकम्॥साधकायमहा
भागाःशीघ्रेणशांतिदंपरम्॥६॥पुराहंगणनाथस्यध्यानयुक्तोभवंद्विजाः॥ १
तत्रमांसरितांश्रेष्ठाजगादवाक्यमुत्तमम्॥७॥ ॥गंगोवाच॥ ॥वद

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(2A)

शंकरकस्यत्वंध्यानंकरोषिनित्यदा ॥ इच्छामितमहंज्ञातुंत्वत्तःकिंपरमंमतम् ॥ ८
॥ ॥शिवउवाच॥ ॥गणेशंदेवदेवेशंब्रह्मब्रह्मेशमादरात् ॥ ध्यायामि
सर्वभावज्ञेकुलदेवंसनातनम् ॥ ९ ॥ तस्ययद्हृदयंदेवीशुभंसर्वप्रदायकम् ॥
कथयिष्यामिसर्वज्ञेयेनत्वंज्ञास्यसेविभुम् ॥ १० ॥ पुराज्ञानावृतोहंतुतपसि
संस्थितोभवम् ॥ तत्रतपःप्रभावेनहृदयपदयंगजाननम् ॥ ११ ॥ तस्यदर्शन
मात्रेणस्फूर्त्तिःप्राप्तामयाप्रिये ॥ ततोगणेश्वरंज्ञात्वायोगिवंद्योभवंमुदा॥
१२॥ तत्तेहंशृणुवक्ष्यामिगणेशहृदयंपरम् ॥ येनगाणेशयोगेत्वंनिपुणासं
भविष्यसि ॥ १३॥ ॐ अस्यश्रीगणेशहृदयस्तोत्रमंत्रस्य ॥ शंभुर्ऋषिः
॥नानाच्छंदांसि॥ गणेशोदेवता ॥ ॐगमितिबीजम् ॥ ज्ञानात्मिकाशक्तिः
॥नादःकीलकम् ॥ गणपतिप्रीत्यर्थमभीष्टसिध्यर्थंजपेविनियोगः॥ ॐ गां अं

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ग० गुष्ठाभ्यांनमः ॥ ॐ गींतर्जनीभ्यांनमः ॥ ॐ गूंमध्यमाभ्यांनमः ॥ ॐ गैंअनामिका हृ०
२ भ्यांनमः ॥ ॐ गौंकनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ ॐ गः करतलकरपृष्ठाभ्यांनमः ॥ ॥
एवंहृदयादि ॥ ॥अथध्यानम् ॥ ॥ सिंदूराभंत्रिनेत्रंपृथुतरजठरंरक्तव-
(3) स्त्रावृतंतंपाशंचैवांकुशंवैरदनमभयकंपाणिभिःसंदधंतम् ॥ सिध्याबुध्याप्रश्लि
ष्टंगजवदनमहंचिंतयेह्येकदंतंनानाभूषाभिरामंनिजजनसुखदंनाभिशेषंग
णेशम् ॥ १४ ॥ ॥ एवंध्यात्वामानसोपचारैःपूजयेत् ॥ किंचित्मूलमंत्रंज
प्त्वाहृदयंपठेत् ॥ ॥ गणेशंमेकदंतंचचिंतामणिविनायकम् ॥ ढुंढिराजंम
यूरेशंलंबोदरंगजाननम् ॥ १५ ॥ हेरंबंवक्रतुंडंचज्येष्ठराजंनिजस्थितम् ॥ आ
शापूरंतुवरदंविकटंधरणीधरम् ॥ १६ ॥ सिद्धिबुद्धिपतिंवंदेब्रह्मणस्पतिसं- २
ज्ञितम् ॥ मांगल्येशंसर्वपूज्यंविघ्नानांनायकंपरम् ॥ १७ ॥ एकविंशतिनामानि

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai."

(3A)

गणेशस्यमहात्मनः॥ अर्थेनसंयुतानिच्चेस्हृदयंपरिकीर्त्तिनम्॥ १८॥ ॥गं
गोवाच॥ ॥एकविंशतिनाम्नांत्वमर्थंब्रूहिसदाशिव॥ गणेशहृदयंयेनजा
नामिकरुणानिधे॥१९॥ ॥शिवउवाच॥ ॥गकाररूपंविविधंच
राचरंणकारगंब्रह्मतथापरात्परम्॥ तयोःस्थितास्तस्यगणाःप्रकीर्त्तितागणे-
शमेकंप्रणमाम्यहंपरम्॥ २०॥ मा[illegible]रूपंतुसदेकवाचकंदंतंपरंमायिकरू
पधारकम्॥ योगेतयोरेकरदंस्वमानं[illegible]धीस्थनतोहंजनभक्तिलालसम्॥ २१॥
चित्तप्रकाशंविविधेषुसंस्थंलिप्[illegible]पादिविवर्जितंतम्॥ भोगैर्विहीनंत्वथ-
भोगकारकंचिंतामणिंतंप्रणमामिनित्यम्॥२२॥ विनायकंनायकवर्जितंप्रिये
विशेषतोनायकमीश्वरात्मनं॥ निरंकुशंतंप्रणमामिसर्वदंसदात्मकंभावयुतेन
चेतसा॥ २३॥ वेदाःपुराणानिमहेश्वरादिकाःशास्त्राणियोगीश्वरदेवमानवाः

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ग. नागास्करा ब्रह्मगणाश्च जंतवो ऽदुं दंति वंदे त्वथ ढुंढिराजकम् ॥ २४ ॥ मायार्थवा- ह.
३ च्योमयुरः प्रभावोनानाभ्रमार्थं प्रकरोनितेन ॥ नस्मान्मयूरेशमथोवदंतिनमाम्रि-
मायापनिमासमंतात् ॥ २५ ॥ यस्योदराद्विश्वमिदंप्रसूतंब्रह्माणिन्नद्वज्जठरेस्थि
(५) तानिं ॥ आनंत्यरूपंजठरं हियस्य लंबोदरंतं प्रणतोस्मिनित्यम् ॥ २६ ॥ जगद्ग-
लाधोगणनायकस्यगजात्मकं ब्रह्म शिरः परेशं ॥ तयोश्चयोगेप्रवदंतिसर्वेगजा
ननंतंप्रणमामिनित्यम् ॥ २७ ॥ दीनार्थवाच्यस्त्वथहेर्जगद्गोब्रह्मार्थवाच्योनिग
मेषुरंबः ॥ तत्पालकत्वाच्चतयोःप्रयोगे हेरंबमेकंप्रणमामिनित्यम् ॥ २८ ॥ विश्वा
त्मकंयस्यशरीरमेकंतस्माच्चवक्रंपरमात्मरूपम् ॥ तुंडंतदेवंहितयोःप्रयोगेतंव
क्रतुंडंप्रणमामिनित्यम् ॥ २९ ॥ मानापिनायोजगतांपरेषांतस्यापिमाताजन ३
कादिकंन ॥ श्रेष्ठंवदंतिनिगमाःपरेशंतंज्येष्ठराजंप्रणमामिनित्यम् ॥ ३० ॥ ना

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. " Joint project of the

(5A)

नावप्रस्थं विविधात्मकेन संयोगरूपेण निजस्वरूपम् ॥ पूर्णस्य सा पूर्णसमाधिरूपा
स्वानंदनाथं प्रणमामि चांनः ॥ ३१ ॥ मनोरथान् पूरयतीह गंगे चराचराणां जगतां
परेषाम् ॥ अतो गणेशं प्रवदंति चाशाप्रपूरकं तं प्रणमामि नित्यम् ॥ ३२ ॥ वरैः स
मास्थापितमेव सर्वं विश्वं तथा ब्रह्मविहारिणा च ॥ अतः परं विघ्न मुखा वदंति वर
प्रदं तं वरदं नतोस्मि ॥ ३३ ॥ मायामयं सर्वमिदं विभाति मिथ्यास्वरूपं भ्रमदायकं च ॥ तस्मात्परं ब्रह्म वदंति सत्यमनंतपरं तं विकटं नमामि ॥ ३४ ॥ चित्तस्य प्रोक्ता
मुनिभिः पृथिव्यो नानाधिया योगिभिरेव गंगे ॥ तासां सदाधारक एक एव वंदे-
चहं हि धरणीधरमादिभूतम् ॥ ३५ ॥ बिम्बात्मिका ब्रह्ममयी हि बुद्धिस्तस्याविमोहप्रदका च सिद्धिः ॥ ताभ्यां सदा खेलति योगनाथस्तं सिद्धिबुद्धीशमथो नमामि
॥ ३६ ॥ असत्यतत्साम्यतुरीयनैर्जगन्निवृत्तिब्रह्माणि विरच्य खेलकः ॥ सदास्व

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

ग॰ यंयोगमयेनभातितंनमाम्यतोहंत्वथब्रह्मणस्पतिम् ॥ ३७॥ अमंगलंविश्वमिदं ह॰
४ सहात्मभिरयोगसंयोगयुतंप्रणश्वरम् ॥ततः परमंगलरूपधारकंनमामिमांग-
ल्यपतिंसुशांतिदम् ॥ ३८ ॥सर्वत्रमान्यंसकलावभासकंसुज्ञैः शुभादावशुभा-
(5) दिपूजितम् ॥ पूज्यंननास्मांनिगमादिसंमतंतंसर्वपूज्यंप्रणतोस्मिनित्यम् ॥ ३९
भुक्तिंचमुक्तिंचददातितुष्टोयोवि[illegible]कप्रियोनिजेभ्यः ॥ भक्त्याविहीनाय
ददातिविघ्नांस्तंविघ्नराजंप्रणमा[illegible]म् ॥ ४०॥ नामार्थयुक्तंकथितंप्रि-
येनैवविघ्नेश्वरस्यैवपरंरहस्यम् ॥ [illegible]नाम्नांहृदयंनरोयोज्ञात्वापरंब्रह्मम
योभवेदिह ॥४१॥ ॥गंगोवाच॥ ॥नाम्नांयस्त्वद्दयंप्रोक्तंत्वयाब्र-
ह्मपदंपरम् ॥ नतत्रात्तुभवोमेतुतदर्थंवदशंकर ॥४२॥ ॥शिवउवा ४
च॥ ॥ मंत्रंगृह्यगणेशस्य पुरश्चरणमार्गतः॥ भजंतेयेनतेज्ञानंभवि

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(5A)

ष्यतिनसंशयः॥४३॥ हृदयंमंत्रराजस्य कथयामिसमासतः॥ मंत्रएवगणेशानोन
भिन्नंतत्रवर्त्तते॥ गकारोब्रह्मदेवश्चाकारोविष्णुःप्रकीर्त्तितः॥ बिंदुःशिवस्तथा-
भानुःसानुनासिकसंज्ञितः॥४५॥ तेषांसंधिर्महाशक्तिरेभिःसमंत्रउच्यते॥
देवतागणनाथस्तुतेषांसंयोगकारकः॥४६॥ तेभ्यस्तारमयंविश्वंसमुत्पन्नंप्रिये
पुरा॥ अतस्तारयुतोमंत्रोगणेशे[illegible]निः॥४७॥ तारःसषड्विधःप्रोक्तस्त-
न्निबोधसरिद्वरे॥ अकारोथउकारके[illegible]मकारोनादबिंदुके॥४८॥ शून्यंविद्धिम
हामायेतत्रभेदंवदाम्यहम्॥ सू[illegible]चरूपंतुबिंदुर्देहइतिस्मृतः॥४९॥ता
भ्यांचतुर्विधंविश्वंस्थूलादिभेदधारकम्॥ एतादृशंविजानीहिमंत्रराजंगजान
नम्॥५०॥ आगमोक्तविधानेनकृत्वान्यासादिकंपुरा॥ ततोगणेश्वरंपूज्यज
पंकुर्याद्विचक्षणः॥५१॥ तद्दशांशेनहोमंवैकुर्यादागममार्गतः॥ तद्दशांशमितं

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ग॰ प्रोक्तंतर्पणंगणपस्यच ॥ ५२ ॥ तद्दशांशमितंदेविमार्जनंतद्दशांशतः ॥ विप्राणां ह॰
५ भोजनंप्रोक्तमेवंपंचांगमुच्यते ॥ ५३ ॥ यथाविधिकृतंचैतत्सद्यैवफलदंभवेत्
॥ अतस्त्वंमंत्रराजस्यपंचकंतत्समाचर ॥ ५४ ॥ एवमुक्त्वाददत्तस्यैमंत्रंविधिस
मन्वितम् ॥ गणेशस्यप्रणम्यैवमाययौसातपोर्थतः ॥ ५५ ॥ मयूरेशंसमासाद्य
(6) चकारतपउत्तमम् ॥ गंगातत्रैवविप्रेशा[illegible]त्रध्यानपरायणा ॥ ५६ ॥ पुरश्चरण
मेकंसाचकारसरितांवरा ॥ ततःप्र[illegible]यातोगणेशोभक्तवत्सलः ॥ ५७ ॥ त-
स्यैवरूपयातस्याहृदिज्ञानंबभूवह ॥ [illegible]कविंशतिनाम्नामर्थज्ञानंतक्षणादभू
त् ॥ ५८ ॥ ततोहर्षयुतादेवीतत्रवासंचकारसा ॥ नित्यंभक्तिसमायुक्ताभजत्तंग
णनायकम् ॥ ५९ ॥ ॥ सनकाद्याऊचुः ॥ ॥ ब्रह्मभूनासरिच्छ्रेष्ठामयू ५
रेशंकथंप्रभो ॥ अभजत्तस्यमार्गंनोब्रूहिनाथनमोस्तुते ॥ ६० ॥ ॥ शिव

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6A)

उवाच॥ ॥ब्रह्मभूतोनरोयोगीगणेशमभजत्सदा॥नवधाभक्तिभावेनत-
त्परश्चमहर्षयः॥६१॥पुत्रःकलत्रंजनकोस्रुहृद्गणोद्रव्यंसरवावृत्तिजविद्य
याद्युत्तम्॥स्वर्गंतुमोक्षंविविधंत्वमेवस्वामीगुरुर्विघ्नपतिःपरात्परम्॥६२॥सांस-
र्गिकंकायिकवाचिकंपरंकर्माचरन्यानसर्जोत्रदेहिनः॥ज्ञानंहृदिस्थंत्वमयापरात्परं
विघ्नेश्वरायेनिसमर्पितंकिल॥६३॥योगाकारेणविघ्नेशएकानेकादिसंश्रितः॥
भुंक्तेसविविधान्भोगान्शुभाशुभसमाश्रितान्॥६४॥नाहंनरःस्वयंसाक्षात्
क्रीडतेगणनायकः॥स्वामिसेवकभावेनब्रह्मणिशोभतेरतः॥६५॥अनेनवि-
धिनाविप्राभजंतेगणनायकम्॥योगिनःशुकमुख्याश्चमुद्गलाद्यामहर्षयः॥६६
॥एतत्सर्वंसमाख्यातंगुह्यंगणपतेर्मया॥हृदयंनेनविघ्नेशोनोषयध्वंमहर्षयः॥
॥६७॥यथादेहेंद्रियार्थेषुमुख्यंहिहृदयंस्मृतम्॥यत्रजीवस्वरूपेणतिष्ठतिगण

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ग. ६ नायकः ॥ ६८ ॥ तथागणपतेरेतद्धृदयंपरिकीर्त्तितम् ॥ अत्रयोगपतिःसाक्षात्तिष्ठतिब्र हृ.
ह्मनायकः ॥ ६९ ॥ अनेनगणनाथंतुयस्तोष्यतिनरोत्तमः ॥ सभुक्त्वासकलान् भोगा
नंतेयोगमयोभवेत् ॥ ७० ॥ एवंमदीयवाक्यंतेश्रुत्वाब्रह्मसुताःपरम् ॥ प्रणम्यमांय
(7) युःसर्वेसनकाद्यास्तपोवनम् ॥ ७१ ॥ तत्रैकाक्षरमंत्रस्यपंचकंसेव्ययोगिनः ॥ गणे
शहृदयंज्ञात्वागाणपत्याबभूविरे ॥ ७२ ॥ ततोनित्यंगणेशस्यहृदयंतेमहर्षयः ॥
जपंतिभक्तिसंयुक्ताभ्रमंतिस्वेच्छचारिणः ॥ ७३ ॥ अतस्त्वमपिभावेनगणेशहृ
दयंपरम् ॥ सेवस्वगाणपत्येषुमुख्यस्त्वंभविष्यसि ॥ ७४ ॥ ॥मुद्गलउवा
च ॥ ॥ एवमुक्त्वामहानागंशेषायप्रददौशिवः ॥ मंत्रमेकाक्षरंसांगंसयथोक्तं
प्रणम्यच ॥ ७५ ॥ साधयित्वायथान्यायंहृदयज्ञोबभूवह ॥ नित्यंहृदयकेनैवतु ६
ष्टावद्द्विरदाननम् ॥ ७६ ॥ गणेशहृदयंपुण्यंशृणुयाच्छ्रावयेन्नरः ॥ ईप्सितंप्राप्नु

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

यात्वांतेब्रह्मभूतोभवेदिदम् ॥ ७७॥ नित्यंपठेन्नरश्चेदंहृदयंगणपस्ययः ॥ सगणे
शोनसंदेहोदर्शनात्सिद्धिदोभवेत् ॥ ७८॥ पुत्रपौत्रकलत्रादिलभतेपाठनोनरः ॥
स्कविपुलंधनंधान्यमारोग्यमचलांश्रियम् ॥ ७९॥ एकविंशतिवारंयोदिवसाने-
कविंशति ॥ पठेद्गणपतिंचिंत्यसलभेदीप्सितंफलम् ॥ ८० असाध्यंसाधयेन्मर्त्योग
णेशहृदयेनयत् ॥ राजबंधंत्रिकालेषुमोचयेत्पाठनोविधे ॥ ८१॥ जारणोच्चाटना
दीनिवश्यमोहादिकानितु ॥ अनेनसाधयेन्मर्त्यः पर कृत्यंविनाशयेत् ॥ ८२॥
संग्रामेजयमाप्नोतिवीरश्रीसंयुतोभवेत् ॥ अस्यपाठेनभोदक्षनकिंचिद्दुर्लभंभ
वेत् ॥ ८३॥ विद्यामायुर्यशःप्रज्ञामंगहीनोंगमाप्नुयात् ॥ यंयंचिंतयतेमर्त्यस्तंतंप्रा
प्नोतिनिश्चितम् ॥ ८४॥ नानेनसदृशंकिंचिच्छीघ्रसिद्धिकरंभवेत् ॥ साक्षाद्गण
पतेःप्रोक्तंहृदयंतेमयाविधे ॥ ८५॥ गणेशभक्तिहीनायदुर्विनीतायविद्विषे ॥ न

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

देयंगणराजस्यहृदयंवैकदानन ॥ ८६ ॥ गणेशभक्तियुक्तायसाधवेचप्रयत्नतः ॥
दातव्यंतेनविघ्नेशः सुप्रसन्नोभविष्यति ॥ ८७ ॥ महासिद्धिप्रदंतुभ्यंकथितंगण
पस्यच ॥ हृदयंकिंपुनःश्रोतुमिच्छसित्वंप्रजापते ॥ ८८ ॥ ॥इतिश्रीमदां
त्येपुराणोपनिषदिमौद्गलेयमहापुराणे अष्टमखंडेधूम्रवर्णचरित्रेगणेशहृदयव
र्णनन्नामैकोनपंचाशत्तमोध्यायः ॥ ॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥ ॥

(४)

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com